

**عنصر شناسی دعاوی بیمه با تأکید بر
بیمه اجباری وسایل نقلیه موتوری
زمینی مصوب ۱۳۸۷ و ۱۳۹۵**

رنگبازی

کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی

قاضی دادگاه های حقوقی

انتشارات فکرسازان

سرشناسه	: بهمنی، رضا، ۱۳۷۱-
عنوان قرارداد	: ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: عنصرشناسی دعاوی بیمه با تأکید بر بیمه اجباری وسایل نقلیه موتوری زمینی مصوب ۱۳۸۷ و ۱۳۹۵ / نویسنده رضا بهمنی.
مشخصات نشر	: تهران : فکرسازان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۰-۸۷-۷
وضعیت فهرست‌یابی	: فیبا
موضوع	: حقوق بیمه -- ایران
موضوع	Insurance law -- Iran
موضوع	: شخص ثالث (حقوق) -- ایران
موضوع	Third parties (Law) -- Iran
رده بندی کنگره	: KMH۹۷/۱۳۹۸
رده بندی دیویی	: ۳۷/۵۵۰۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۸۰۹۲

- ☐ ناشر: انتشارات فکرسازان
- ☐ نام کتاب: «عنصرشناسی دعاوی بیمه با تأکید بر بیمه اجباری وسایل نقلیه موتوری زمینی مصوب ۱۳۸۷ و ۱۳۹۵»
- ☐ نویسنده: رضا بهمنی
- ☐ تعداد صفحه و قطع کتاب: ۱۴۶ صفحه رقی
- ☐ سال و نوبت انتشار: اول ۱۳۹۹
- ☐ تیراژ: ۵۰۰ نسخه
- ☐ قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان
- ☐ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۰-۸۷-۷

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهید وحید نظری،

کوچه شهید قدیری، پلاک ۲۲، واحد ۴، تلفن: ۶۶۴۸۹۲۹۶، ۶۶۴۸۰۷۶۰

فهرست مطالب

۹..... دهم

۱۷..... بخش اول - تحلیل مفهومی و مبانی نظری

۱۹..... فصل اول - تعریف بیمه (حسب) طبیعت تعهدات قراردادی

۱۹..... گفتار اول - بیمه اشخاص (بیمه سرمایه)

۲۰..... گفتار دوم - بیمه خسارت (بیمه بدهی)

۲۰..... مبحث اول - بیمه اشخاص

۲۰..... مبحث دوم - بیمه مسئولیت حرفه ای

۲۰..... بند اول - مسئولیت عمومی

۲۱..... بند دوم - مسئولیت حرفه ای

۲۱..... فصل دوم - اصول حاکم بر دادرسی بیمه

۲۴..... گفتار اول - اصل حسن نیت

۲۵..... گفتار دوم - اصل غرامت یا منع افزایش دارایی

۲۷..... گفتار سوم - اصل نفع بیمه پذیر یا ذی نفع

۲۸..... گفتار چهارم - اصل جانشینی

۳۱..... گفتار پنجم - اصل داوری

۳۹..... فصل سوم - رسیدگی به خواسته و تحلیل ماهیت دعوا

۳۹..... گفتار اول - انتخاب قانون حاکم

گفتار دوم - طرفین دعوا ۴۰

مبحث اول - ذی نفع ۴۰

مبحث دوم - خواننده دعوا ۴۶

بند اول - بیمه گذار ۴۶

بند دوم - مسبب حادثه ۴۹

بند سوم - صندوق تامین خسارت های بدنی ۵۱

گفتار سوم - وظایف بیمه گذار بعد از وقوع حادثه و قاعده اقدام ۵۴

گفتار چهارم - خسارت بدنی وارده به راننده: ۵۹

بخش دوم - میزان خسارات ثالث و راننده در رسیدگیهای

قضایی ۷۱

فصل اول - اصول حاکم بر بیمه در رسیدگی های قضایی ۷۳

گفتار اول - اصل اثبات افسانه و انتساب ۷۳

گفتار دوم - اصل انتساب (طرف دعوا بودن راننده به عنوان خواننده دعوا)

..... ۷۷

گفتار سوم - اصل غرامت یا منع افزایش دارایی ۸۱

گفتار چهارم - اصل جانشینی در خصوص بیمه سوء فعالیت ۸۵

گفتار پنجم - دآوری در بیمه ۹۱

گفتار ششم - اصل نفع بیمه پذیر یا ذی نفع در بیمه مساهله ۹۷

گفتار هفتم - اصل غرامت یا منع افزایش دارایی و انتساب ۱۰۲

گفتار هشتم - راننده به عنوان خواننده دعوا و رعایت اصل جانشینی و

انتساب ۱۰۵

گفتار نهم - وضعیت خسارات راننده قبل از تصویب آیین نامه ماده ۳-۱۰۹

گفتار دهم - غرامت معادل دیه در خصوص راننده ۱۱۳

- گفتار یازدهم - حوزه مسئولیت صندوق تامین و شخص ثالث..... ۱۱۷
- گفتار دوازدهم - حوزه صلاحیت شورای عالی بیمه و خروج از صلاحیت..... ۱۲۱
- گفتار سیزدهم - تقلب به قانون..... ۱۲۵
- گفتار چهاردهم - سقف جبران خسارت سرنشین اضافه..... ۱۲۸
- گفتار پانزدهم - فرمول کسر سهم طرفین قراردادی وفق قاعده اقدام..... ۱۳۳
- گفتار شانزدهم - پذیرش مرور زمان در دعاوی بیمه..... ۱۳۷
- گفتار هفدهم - غرامت ناشی از بیمه حوادث قبل از تصویب آیین نامه ۱۴۱
- منابع..... ۱۴۵**

مقدمه

گسترش صنعت و پیشرفت تکنولوژی در چند قرن اخیر باعث وقوع خطر و بروز خسارات سنگین و هنگفت ناشی از فعالیتهای اقتصادی شده که این امر موجب ضروری تر شدن حقوق بیمه در جامعه گردیده است. بیمه در دوران باستان بر مبنای اصل تعاون استوار شده است؛ برای مثال، سنگ تراشان مصر باستان در ۴۵۰۰ قبل از میلاد مسدودی تشکیل داده بودند که هریک از آنان سهمی پرداخته و از کمکهای صنفی بهره‌مند می‌شدند و یا در سالهای ۶۴۰-۵۸۸ قبل از میلاد در آن اجتماع صنفی به وجود آمد که هدف آنها حمایت از اعضا در برابر پیشامدهای زیانبار و ناگوار بود، ولی اندیشه بیمه در سده های میانی بر مبنای اصل توزیع ریسک مطرح شد و بیمه برای اولین بار از قرن پانزدهم میلادی در زمینه حمل و نقل دریایی کالا در کشورهای مدیترانه ای به خصوص در بندر جنوای ایتالیا ظهور کرد در قرن هفدهم میلادی مهترین اجتماع بیمه گران در قهوه خانه شخصی به نام ادوارد لوید در لندن تشکیل شد و تا سال ۱۷۶۰ میلادی، تا حدود ۱۵۴ این قهوه خانه مهمترین مرکز برای بیمه خطرهای دریایی بود. عملیات بیمه گران لویدز سال

در گوشه غربی طبقه دوم عمارت بورس لندن ادامه داشت و پس از یک قرن و نیم فعالیت به عمارت اختصاصی لویترز منتقل شد که امروزه مؤسسه لویترز لندن از نظر تشکیلات به سه قسمت مجزا از یکدیگر تقسیم شده و یکی از بزرگترین و با سابقه ترین شرکتهای بیمه جهان است^۱.

واژه بیمه نخستین بار در منابع فارسی در تحفه العالم عبداللطیف شوشتری به معنی اطمان دادن به شخص به کار رفته است و محمد معین آن را برگرفته از یما، یک واژه هندی یا اردو، می داند.

در خصوص تاریخچه بیمه در ایران نیز باید بیان داشت نخستین بار ناصرالدین شاه در ۱۲۷۰ خورشیدی امتیاز نامه‌ای را با عنوان «تاسیس اداره حمل و نقل و اطمینان بیمه در ایران» به لازار پولیاکف روسی واگذار کرد که به اجرا در نماند. سپس در دوران احمدشاه قاجار به سال ۱۲۸۹ خورشیدی دو بیمه روسی نادرا و کافکاز مرکوری (به معنای مریخ قفقاز) فعالیت‌های بیمه‌ای خود را

۱- امیران بخشایش، عسی، باریکلو، علیرضا، مفهوم اصل جبران خسارت در حقوق بیمه،

فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست و یکم، شماره هشتاد، زمستان ۱۳۹۳، ص ۱۷۰.

آغاز کردند. آرام آرام شرکت‌های خارجی دیگری در ایران به راه افتاد که تا ۲۵ سال بازار بیمه ایران را در دست داشتند و در سال ۱۳۱۴ دست‌کم ۲۹ شرکت بیمه خارجی در ایران فعالیت داشتند. از میان آن‌ها، دو شرکت اینگستراخ و یورکشایر از همه فعال‌تر بودند و تا پس‌ریزی انقلاب اسلامی به کار پرداختند.

در سال ۱۳۱۴، خورشیدی به کوشش الکساندر آقایان و علی‌اکبر داور، شرکت سرمایه‌ای بیمه ایران با سرمایه دولتی ۲۰ میلیون ریال تشکیل شد.

تا پیش از آن تاریخ هیچ شرکت صد درصد ملی در خاورمیانه و حتی هندوستان وجود نداشت. اگر به کار شرکت سهامی بیمه ایران خوشایند شرکت‌های خارجی نبود و این شرکت با کارشکنی‌های بسیاری رو به رو شد و شرکت‌های خارجی به سختی با آن قرارداد بیمه خودتکایی می‌بستند.

سپس، قانون بیمه در اردیبهشت ۱۳۱۶ خورشیدی به تصویب مجلس شورای ملی رسید و بیمه سازمان‌های دولتی به آن شرکت بیمه ایران واگذار شد. هم‌چنین، شرکت‌های دولتی موظف شدند ۲۵